

мавзу. Сифат кўрсаткичлари таснифи

Тошкент¹ – 2020

РЕЖА:

- 1.Маҳсулот сифати. Сифат кўрсаткичлари.**
- 2 Машиналар сифатини баҳолаш усуллари.**
- 3.Сифатнинг статистик кўрсатишлари. Маҳсулот сифатини статистик таъминлаш усули.**
- 4. Объект параметрларини оптималлаш математик модели.**

1.Маҳсулот сифати. Сифат кўрсаткичлари.

- * Маҳсулотнинг ўз вазифаси бўйича қўйиладиган маълум талабларни бажаришга йўналтирилган хусусиятларнинг эҳтиёжга мослик даражаси унинг сифатини белгилайди. Таърифдан кўришиб турибдики, маҳсулотнинг хўр қандай маҳсулотнинг ҳар қандай хусусияти ҳам сифат тушунчасига таъллукли бўлавермайди. Маҳсулотнинг фақат вазифасидан келиб чиқиб аниқланган хусусиятларигина сифат кўрсаткичи бўлади.

- * Маҳсулот сифат кўрсаткичлари қуйидагилардан иборатдир: - вазифа кўрсаткичлари маҳсулотнинг фойдаланиш соҳасига қараб белгиланади.
- * - ишончилилик кўрсаткичлари;
- * - тайёрланувчанлик (технологик) кўрсаткичлари маҳсулотнинг ишлаб чиқишга қулайлигини характерлаб лойиха-технологик ечимлар асосида таъминланади;
- * - эргономик кўрсаткичлар;
- * - Стандартлаш ва ягоналик кўрсаткичлари, маҳсулотни тайёрлашда стандарт қисмлар қўлланилиш ва ягоналиниш даражасини кўрсатади.
- * - патент – ҳуқуқ кўрсаткичлари, маҳсулотнинг патент тозаллигини кўрсатади;

2 Машиналар сифатини баҳолаш усуллари.

- * Маҳсулот сифатини баҳолашда дифференциал, комплекс ва аралаш усуллардан фойдаланилади. Маҳсулот сифатини дифференциал усулидан фойдаланиб баҳоланганда маҳсулот учун ҳар бир сифат кўрсаткичи қиймати алоҳида аниқланиб, эталон маҳсулотнинг шу сингари кўрсаткичлари билан солиштириб кўрилади. Бунинг учун маҳсулотнинг ҳар бир параметри бўйича сифат кўрсаткичларининг нисбий қийматлари аниқланади:

Аралаш усулдан фойдаланилганда махсулот сифатини баҳолашда қисман дифференциал ва қисман комплекс усуллар қўлланилади. Амалда кўпчилик ҳолатларда аралаш усул кенг қўлланилади.

- * Сифатнинг статистик кўрсаткичлари бирор турдаги маҳсулот тўғрисида юқори ишонч билан тўғри баҳо бериш имкониятини яратади.
- * Махсулотни тайёрлаш ва ўлчаш жараёнларида параметрлар шаклланишида икки турдаги хатоликлар содир бўлади.

3. Сифатнинг статистик кўрсатишлари. Маҳсулот сифатини статистик таъминлаш усули

- * Тизимли хатоликларнинг доимий қийматини ёки ўзгариш қонуниятини, тасодифий хатоликларнинг тарқалиш қонуниятларини аниқлаш маҳсулот сифатини талаб даражасида бўлишини таъминлашнинг асосий имкониятларидан биридир. Тизимли хатоликларни аниқлаш ва уларни бартараф қилиш технологик жиҳатдан содда амалга ошувчи жараён дир.

* Тасодифий хатоликларни ўрганиш уларнинг тарқалиш қонуниятлари ва бу қонуниятларнинг асосий параметрларини аниқлаш билан амалга оширилади. Бу қонуниятларнинг асосий параметрлари хатоликнинг ўрта арифметик қиймати:

* ,

* ва ўрта квадрат оғишлари

* ,

* бўлиб ҳисобланади,

* бу ерда n_i - i - хатолик оралигига кирувчи хатолар сони;

4. Объект параметрларини оптималлаш математик модели.

- * Маҳсулот сифатини статистик таъминлаш усули уни ишлаб чиқариш жараёнида маҳсулот параметрларини назорат қилиш ва маҳсулот сифатининг жараён давомида узгариш қонуниятига асосланган ҳолда ишга яроқсиз маҳсулот чиқишидан оғох қилиш талабига асосланган. Бу жараёнда назорат картаси тўлдириб борилиб, хоҳлаган дақиқада сифат ўзгаришини яқин келажак фурсат учун башорат қилиш, зарур бўлганда бошқариш чорасини ишлаб чиқиш имконияти яратилади.

- * Статистик усулдан фойдаланиб сифатни таъминлаш бу жараёни бошқаришда замонавий компьютерлардан кенг фойдаланиш имкониятини яратади. Усул иш жараёнида доимо технологиянинг захира аниқлигини сақлаб туришига имкон яратади, яъни технологик қуйим T_r доирасидан чикқаслигини таъминлайди.
- * Технологик қуйим деб, танлаб олинган технолгик жараёнда иқтисодий эришиш мумкин бўлган тайёрлаш аниқлигига айтилади.